

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Kód ITMS: 26130130051

číslo zmluvy: OPV/24/2011

Metodicko – pedagogické centrum

Národný projekt

VZDELÁVANÍM PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKÝCH KOMUNÍT

<PaedDr. Zuzana Lenártová>

ĽUDSKÉ PRÁVA

<2013>

Vydavateľ:	Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11, 850 01 Bratislava
Autor UZ:	PaedDr. Zuzana Lenártová
Kontakt na autora UZ:	ZŠ Kluknava, rzskluknava@azet.sk
Názov:	Ľudské práva
Rok vytvorenia:	<2013>
Oponentský posudok vypracoval:	Marcel Hudák
ISBN 978-80-8052-717-4	

Tento učebný zdroj bol vytvorený z prostriedkov projektu Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít. Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie.

Text neprešiel štylistickou ani grafickou úpravou.

OBSAH:

Úvod.....	4
Ľudské potreby.....	5
Uspokojovanie potrieb.....	7
Šikanovanie.....	8
Základné ľudské práva.....	10
Rodina.....	12
Ľudské práva a rodová rovnosť....	16
Migrácia.....	17
Terorizmus.....	20
Detská práca.....	22
Priateľstvo.....	23
Tajníčky.....	25
Použitá literatúra.....	27

Úvod

„...Moje vzdelanie ma veľmi dobre pripravilo na to, aby som na svet pozeral z vtáčej perspektívy. Naučilo ma, ako jednoducho rozoznať veci, odlíšiť jedno miesto od druhého alebo človeka od človeka. Toto vzdelanie ma však nenaučilo, že hlavný význam takýchto odlišností spočíva v tom, že v podstate žiadny význam nemajú. Neporozumelo faktu, že skutočný život – to čo zostane, keď si spomenuté odlišnosti odmyslíme, je takmer nepochopený vďaka svojej jednoduchosti. A najjednoduchšou skutočnosťou je, že ľudstvo je iba jedno. Je väčšie ako ktorákoľvek z jeho častí, väčšie než samostatnosť vynútená bojom, väčšie než navzájom si odporujúce náboženstvo a poddanstvo alebo hĺbka a farba odlišných kultúr.“

Norman Cousins

Cieľom tejto príručky, je ponúknuť výchovno-vzdelávaciu pomôcku, ktorá môže pomôcť pri výučbe problematiky zameranej na ľudské práva a tiež všetkého, čo s nimi súvisí. Osvojenie si vedomosti a zručnosti, formovanie postojov, ktoré sú dôležité pre posilňovanie ľudskej dôstojnosti, rovnosť, pluralita, zodpovednosť, spravodlivosť... je dlhodobý proces, ktorý sa nikdy nezaobíde bez pomoci dospelých, ktorým na deťoch naozaj záleží. Je úplne jedno, či ide o deti z majoritnej či minoritnej skupiny. Ak chceme, aby mladí ľudia boli schopní premýšľať a prežívať život s presvedčením o správnosti svojich myšlienok, ak chceme, aby vedeli hovoriť o tom, čo si myslia tak, aby im druhí porozumeli, je pred nami ťažká „práca“ budovania vzťahov.

Vytvorila som súbor pracovných listov, ktoré pomôžu učiteľom pri výučbe tohto predmetu. Moja príručka sa skladá z dvoch častí: 1. My Rómovia: kto sme a odkiaľ sme prišli, Predsudky a Stereotypy 2. Ľudské práva

ĽUDSKÉ POTREBY

❖ Úloha 1

Uveď príklady na nasledujúce skupiny potrieb:

ZÁKLADNÉ:.....

VYŠŠIE:.....

HMOTNÉ:.....

KOLEKTÍVNE:.....

❖ Úloha 2

V čom sa líšia potreby detí na obrázkoch:

❖ Úloha 3

Označ, ktoré z potrieb patria medzi **základné**:

- A) auto B) dýchanie C) mobilný telefón
D) spánok E) návšteva divadla F) potrava

❖ Úloha 4

Doplň vety:

- A) Podľa subjektu rozlišujeme potreby _____ a kolektívne.
B) Pod pojmom potreba rozumieme pocit _____.
C) Životne dôležité potreby pre človeka nazývame potrebami_____.

❖ Úloha 5

Roztried' ľudské potreby uvedené v rámcu do kategórií:

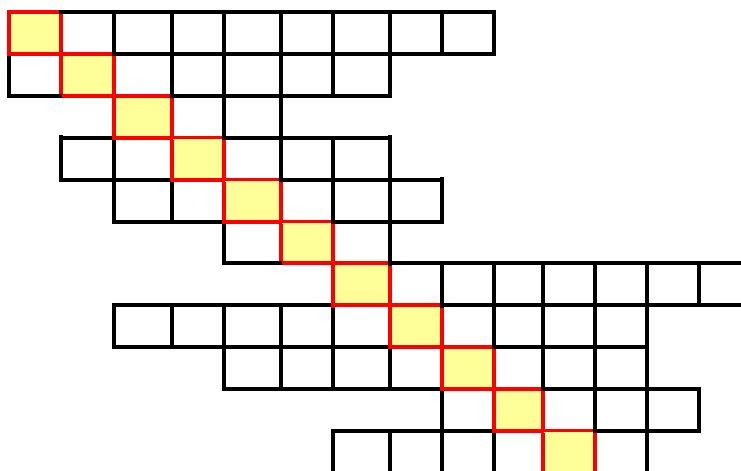
- A) podľa významu – a
B) podľa charakteru – a
C) podľa subjektu – a
D) podľa účelu – a

❖ Úloha 6

Označ, ktoré z potrieb patria medzi **vyššie potreby**:

- A) auto B) pohlavný pud C) ochrana život. prostredia
D) hranie futbalu E) voda F) návšteva divadla

Zadanie

1. Meniny má 15. januára
2. Výsledok odčítania
3. Majú to radi myši
4. Domáca obuv
5. Ovocie s kôstkou
6. Značka Cu je
7. Postava z románu Babička
8. Predmet na ktorom sa počíta
9. Veda zaoberajúca sa rastlinami
10. Človek riadiaci lietadlo
11. Výsledok delenia

USPOKOJOVANIE POTRIEB

❖ Úloha 1

Uveď príklady na nasledujúce skupiny statkov:

VOĽNÉ.....

VZÁČNE.....

NEHMOTNÉ.....

KAPITÁLOVÉ.....

❖ Úloha 2

Aké druhy statkov (hmotné, voľné, spotrebné, kapitálové) alebo služieb sú znázornené na obrázkoch?

❖ Úloha 3

Označ, ktoré zo statkov patria medzi **voľné**:

- A) lesné plody B) chlieb C) voda z prameňov
D) nerasty E) vzduch F) rodinný dom

❖ Úloha 4

Označ, ktoré zo statkov patria medzi **spotrebné**:

- A) drevo B) tehly C) chlieb
D) chladnička E) maslo F) tlačiarenský stroj

❖ Úloha 5

Doplň vety:

- A) Podľa dostupnosti rozlišujeme statky voľné a
- B) Statky predstavujú všetko, čo slúži na..... človeka.
- C) Nehmotné statky (cudzie činnosti), ktoré uspokojujú ľudské potreby svojím vlastným priebehom, nazývame

ŠIKANOVANIE

❖ Úloha 1

Charakterizuj správanie postáv na obrázku. Ktoré slová by si priradil/a k jednotlivým postavám?

AGRESOR, OBET, ÚTOK, OBRANA,
TRESTNÝ CIN, POMOC, PRESILA,
STRACH, VYHRÁŽANIE, ODLIŠNOST,
PRÁVO, NAPADNUTIE

❖ Úloha 2

Uved' rôzne prejavy šikanovania:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

❖ Úloha 3

Napíš, aké poznáš spôsoby obrany pred šikanovaním:

1. _____

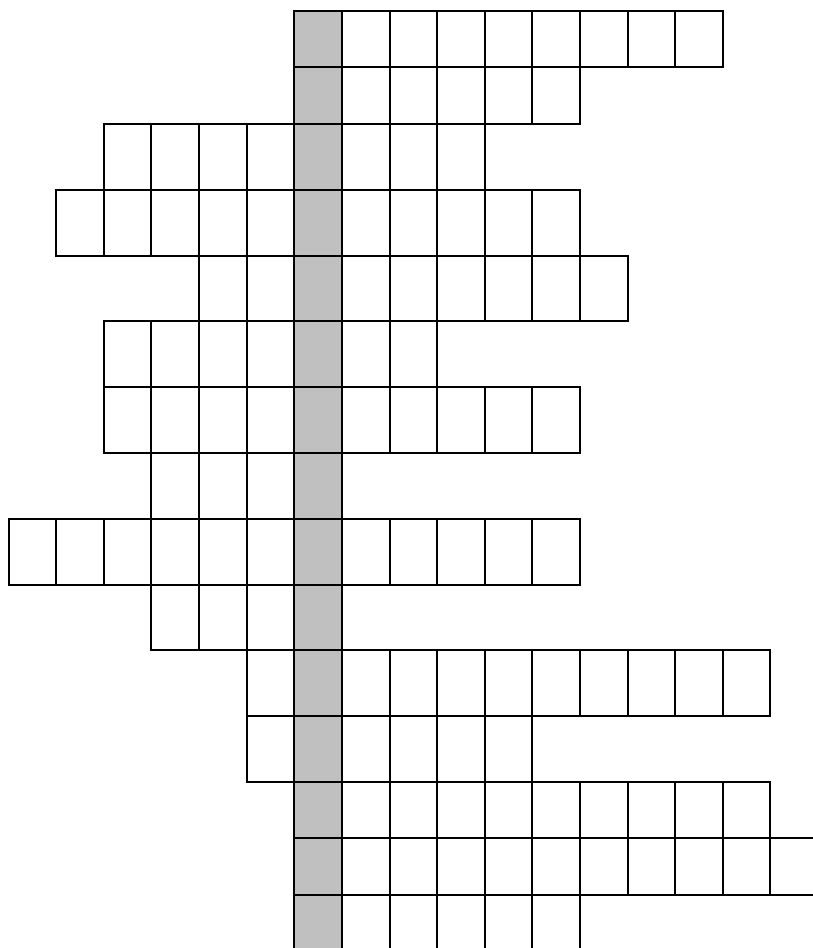
2. _____

3. _____

4. _____

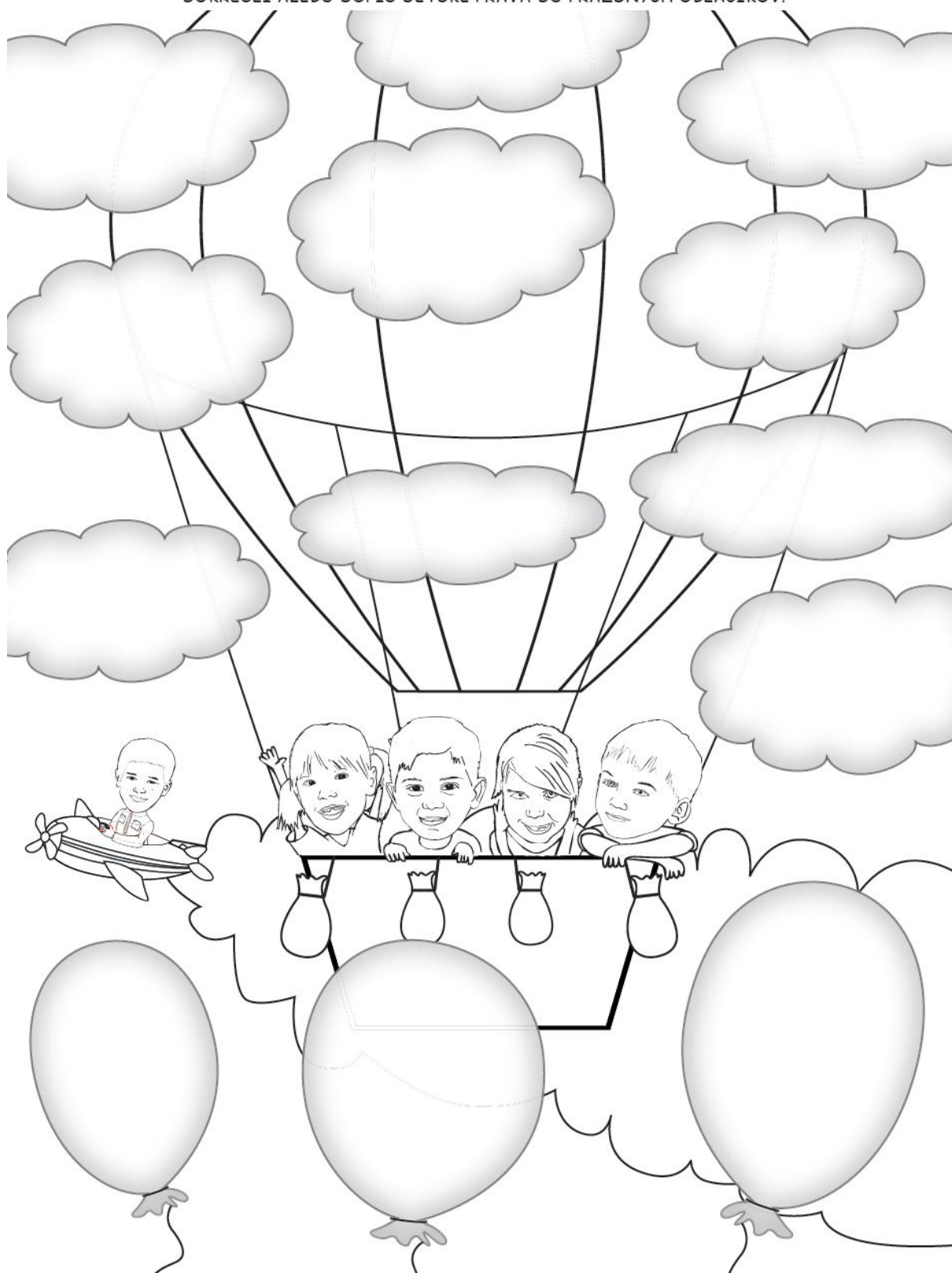
Doplň tajničku:

1, štát s rozlohou 49 036 km ²	9, Najvyšší vrch Zeme
2, štát v Severnej Amerike	10, najväčší oceán
3, pôrodnosť	11, prvá poľnohospodárska oblasť
4, okrajová časť veľkomesta	12, „čierny“ kontinent
5, časti súše oddelené morom	13, biela rasa
6, krajina v okolí severného pólu	14, náboženstvo
7, návrat odpadu do výroby	15, najstaršie slovenské mesto
8, spoločná mena EÚ	

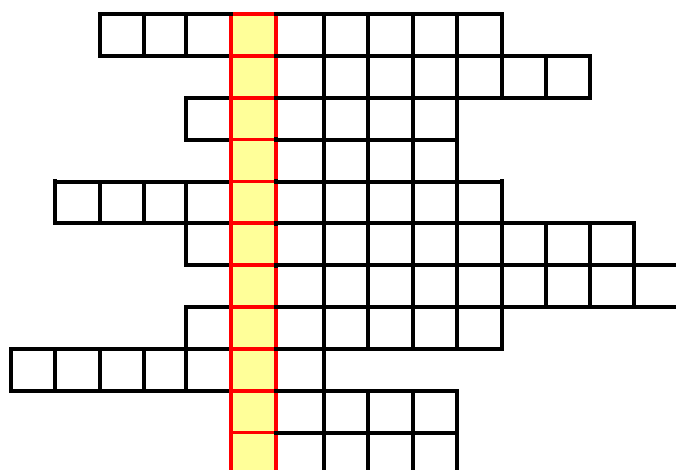
ZÁKLADNÉ ĽUDSKÉ PRÁVA

DOKRESLI ALEBO DOPÍŠ DETSKÉ PRÁVA DO PRÁZDNYCH OBLÁČÍKOV.

VYMYSLI VLASTNÉ PRÁVA A DOKRESLI ICH ALEBO DOPÍŠ DO PRÁZDNYCH BALÓNÍKOV.

Zadanie

1. Podstatný znak veci je
2. Ten kto predáva
3. Potvrdenie o niečom
4. To čo kupujeme
5. Údaj o niečom
6. Verejné vyhlásenie
7. Knižnica inak
8. Reklamný pútač
9. Súhrn vlastností predmetu
10. Náuka o morálke
11. Plurál slova človek

RODINA

„Dieťa si nevyberá rodinu, v ktorej sa narodí. Preto, nikoho neodsudzuj za to, v akej rodine žije.“

1. Charakterizuj vzťahy v jednotlivých rodinách. Krížikom označ, v ktorej rodine vzťahy nefungujú.

Jakub

15-ročný chlapec

Sandra

2. „Je smutné, že existujú rodiny a rodičia, ktorí sa o svoje deti nestarajú. V rodinách alkoholikov alebo kriminálnikov deti dostávajú pre svoj budúci život zlé vzory správania.“ **Doplňte, čo podľa vás chýba v rodinách, ktoré opisujú tieto 2 vety. Vymyslite, v akých ďalších typoch rodín majú deti taktiež zlý rodičovský príklad.**

3. Skús priradiť znaky k jednotlivým typom rodiny.

Dobre fungujúca rodina:

Zle fungujúca rodina:

Znaky: výchova príkladom, neriešenie problémov, jednotné pôsobenie otca a mamy, chýbajúce pravidlá v rodine, nedostatok sebaúcty, pravidelná kontrola detí, rešpektovanie pravidiel, vzájomná dôvera, komunikácia, plnenie si snov cez deti

4. OPAKOVANIE: vyrieš osemsmerovku a vysvetli pojmy.

H	A	R	M	Ó	N	I	A
A	U	T	O	K	O	R	M
B	T	A	R	O	T	D	O

A	O	A	S	O	A	Č	N	HARMÓNIA -
K	R	Í	K	I	I	O	I	AGRESIVITA -
U	I	N	Ý	S	Í	R	A	DEMOKRACIA -
K	T	O	R	Á	A	A	K	KOMUNIKÁCIA -
Y	A	G	R	E	S	I	A	Tajnička.....
								Napíš
definíciu.....								

AUTO, HARMONIA, OKO, TAROT, NOTA, AUTORITA, AGRESIA, HABAKUKY, KRÍK, KTORÁ, TAKSA, AMONIAK, OČI, ČORA, SÍRA, KÝR, OSÍ

Vysvetlite význam slov:

- komunikácia -
- tolerancia -
- kríza -
- pozitívny -
- negatívny -
- harmonický -

(Odporúčame pracovať so Slovníkom cudzích slov.)

2. Základnou bunkou spoločnosti je (odpoveď nájdeš v riešení tajničky) (Príloha C)

.....

3. Uved'te základné funkcie rodiny:.....

.....

.....

4. Prirad'te šípkami :

PRVOTNÉ DOJMY	pohyb svalstva na tvári
MIMIKA	dojmy, ktoré vznikajú pri pozorovaní človeka očami
DRUHOTNÉ DOJMY	dojmy, ktoré vznikajú po dlhšom poznaní človeka

5. Rozšifrujte zamotané slová a vysvetli ich význam : **VRPÁA AŤIDEŤA**

.....
.....

6. Ktoré práva dieťaťa poznáte ?

.....
.....
.....

7. Graficky znázorníte právo dieťaťa, ktoré považujete za najdôležitejšie:

8. Vysvetlite pojem **ochranca ľudských práv** a uveďte meno súčasného ochrancu ľudských práv (ombudsmana) na Slovensku.....

.....

9. Stručne uveďte, ako by ste postupovali, keby ste mali pocit, že vám niekto sústavne ubližuje:.....

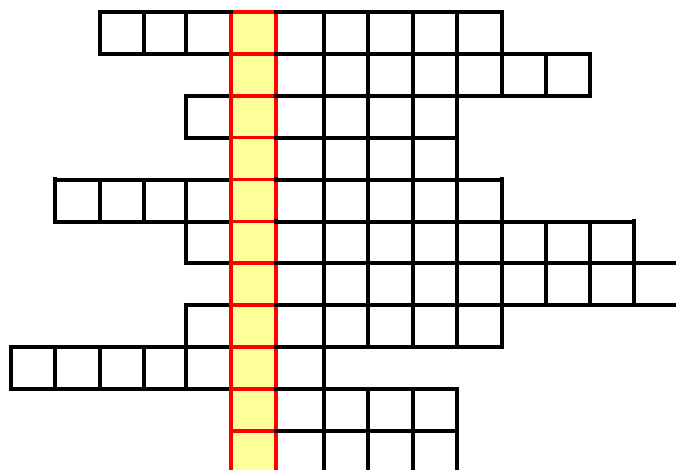
.....
.....

10. Každý deň sa rodia deti, ktoré pravdepodobne nikdy nespoznajú všetko to, čo je pre väčšinu slovenských detí samozrejmosťou. Nemôžu vyrastať vo svojich vlastných rodinách, pretože v ich vlasti zúri vojna. Nemajú dostatok jedla, musia ťažko pracovať, nevedia, že sa možno hrať, nemôžu chodiť do školy.

Navrhните, ako by ste týmto deťom, aj keď iba nepatrne, mohli pomôcť.

.....
.....
.....
.....

Zadanie

1. Podstatný znak veci je
2. Ten kto predáva
3. Potvrdenie o niečom
4. To čo kupujeme
5. Údaj o niečom
6. Verejné vyhlásenie
7. Knižnica inak
8. Reklamný pútač
9. Súhrn vlastností predmetu
10. Náuka o morálke
11. Plurál slova človek

1. Pán Bakoš a pani Bakošová pracujú v rovnakej firme, na rovnakej pozícii, obaja sú úradníci. Spolu mesačne zarobia 1332 Eur. Pani Bakošová zarába mesačne o $\frac{1}{5}$ menej. O koľko eur ročne zarobí pani Bakošová menej ako pán Bakoš?

2. Pani Bakošová prichádza z práce o 17:00. Po príchode domov strávi 48 minút varením, o tretinu menej času strávi žehlením a upratovaním o 18 minút viac ako žehlením. Tretinu hodiny upratuje kuchyňu po večeri. Pán Bakoš strávi prácou v domácnosti v priemere 1,3 hodiny denne. O koľko dlhšie by mal v domácnosti pracovať Pán Bakoš, aby svojej manželke so spomínanými prácami pomohol a strávili tak prácou obaja rovnaký čas?

3. Pani Bakošová chce zmeniť pracovnú pozíciu. Plánuje sa zamestnať v novej finančnej firme. Z dostupných údajov zistila, že na pozícii, o ktorú má záujem, je zastúpenie mužov a žien v pomere 5:1. V tejto firme pracuje na spomínanej pozícii spolu 18 ľudí. Koľko z nich je mužského rodu? Koľko žien by museli prijať, aby sa situácia zmenila aspoň na pomer 5:4?

4. Sestra pani Bakošovej je vydatá v Nórsku a čaká bábätko. Nórsky systém materskej dovolenky je najštedrejší v Európe: Manželia majú nárok spolu na 56 týždňov platenej dovolenky na úrovni 80 percent platu alebo na 46 týždňov na úrovni 100 percent platu. Matka musí začať materskú dovolenku minimálne 3 týždne pred narodením dieťaťa a ostať na nej aspoň 6 týždňov po narodení dieťaťa. Z týchto 56/46 týždňov je najmenej 10 týždňov rezervovaných pre otca. Ak otec neostane na otcovskej dovolenke, 10 týždňov prepadá a nedajú sa preniesť na matku.

Rozhodnite, ako si má sestra pani Bakošovej s jej manželom rozvrhnúť materskú dovolenku, aby to bolo:

- a) čo najvýhodnejšie pre nich
- b) čo najvýhodnejšie pre dieťa

Úloha 1: Počet migrantov vo svete

Podľa odhadov Organizácie spojených národov a Medzinárodnej organizácie pre migráciu sa vo svete v roku 2000 nachádzalo približne 150 miliónov migrantov, v roku 2003 už 175 miliónov, v roku 2005 okolo 191 miliónov a v roku 2008 približne 200 miliónov. Vypočítajte podiel migrantov na celosvetovej populácii v roku 2008. (Celosvetová populácia v r. 2008 bola 6,7 miliardy.)

Úloha 2: Migrácia za prácou do SR v rokoch 2004 – 2008

Ukazovateľ/rok	2004	2005	2006	2007	2008
Počet zamestnaných cudzinek/cudzincov v SR	3351	5797	7078	10910	14903
Ich podiel na populácii všetkých migrantov/migrantiek v SR (v %)	15,2	22,6	22,0	26,5	28,3
Počet všetkých pracujúcich osôb na pracovnom trhu v SR (v tis.)	2199,8	2254,7	2332,7	2398,3	2466,0

Tabuľka 1

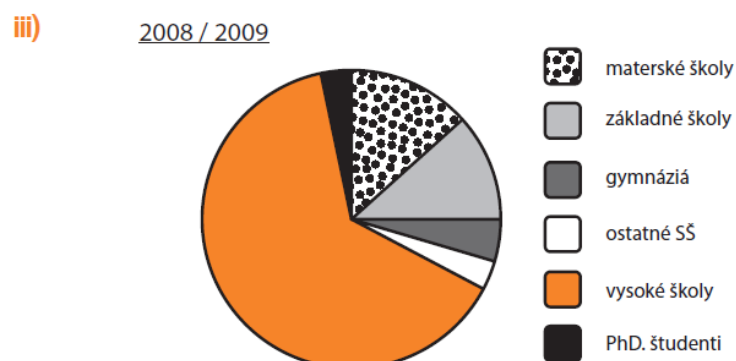
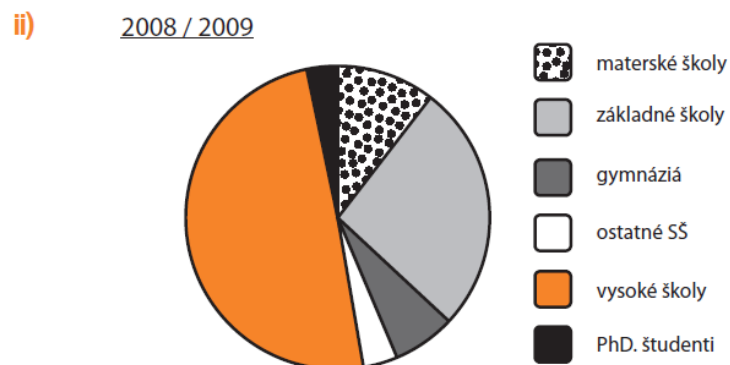
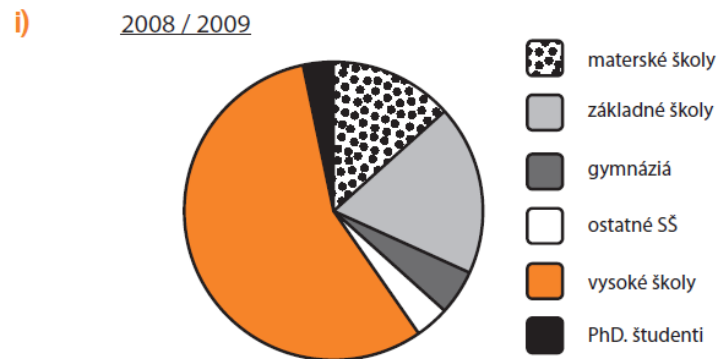
Na základe údajov z Tabuľky 1 zistite:

- V ktorom roku bol v SR najvyšší medziročný prírastok cudzinek/cudzincov zamestnaných na pracovnom trhu SR.
- Aká bola celková populácia migrantiek/migrantov v SR v roku 2008?
- Koľkonásobne sa zvýšil podiel cudzinek/cudzincov zo všetkých pracujúcich osôb v SR v rokoch 2004 a 2008?

Úloha 3: Migrácia za štúdiom do SR v rokoch 2004 - 2008

školský rok	materské školy	základné školy	gymnázia	osobné SŠ	vysoké školy	PhD. študenti
2004/05	250	877	221	223	1586	79
2005/06	239	785	230	199	1641	77
2006/07	275	765	244	194	1904	95
2007/08	312	841	222	188	2699	119
2008/09	329	822	230	169	2915	144

- a. V ktorom školskom roku študovalo v SR na základných školách najviac žiakov a žiakov zo zahraničia a v ktorom školskom roku najviac študentiek a študentov na vysokých školách?
- b. Aký trend možno pozorovať v období 2004 – 2008 v súvislosti s počtom študentiek a študentov zo zahraničia na vysokých školách?
- c. Koľko mladých ľudí zo zahraničia študovalo spolu na Slovensku v školskom roku 2008/09?
- d. Rozhodnite, ktorý z nasledujúcich kruhových diagramov vystihuje rozdelenie žiakov a žiakov, študentiek a študentov zo zahraničia študujúcich v SR v školskom roku 2008/09?

Úloha 4: Azylová migrácia v SR v rokoch 2006 - 2010

ROK	Počet žiadostí o udelenie azylu	Udelený azyl	Neudelený azyl
2006	2849	8	861
2007	2642	14	1177
2008	909	22	416
2009	822	14	330
2010	541	15	180

Tabuľka

- V ktorom roku bolo na Slovensku prijatých najviac žiadostí o azyl?
- V ktorom roku bolo udelených najviac azylov?
- V ktorom roku bolo udelených najmenej azylov?
- Aký trend možno pozorovať v období 2006 - 2010 v súvislosti s počtom žiadostí o azyl?
- Pre každý rok vypočítajte, koľko percent z celkového počtu žiadostí predstavujú žiadosti, ktorým bol udelený azyl.
- V ktorom roku to bolo najväčšie percento?

Úloha 5: Rozdelenie žiadostí o azyl v roku 2010 podľa štátnej príslušnosti

KRAJINA	počet
Afganistan	76
Čína	31
Gruzínsko	63
India	44
Moldavsko	42
Pakistan	34
Rusko	66
Somálsko	23
Ukrajina	20
Vietnam	32
Ostatné	110

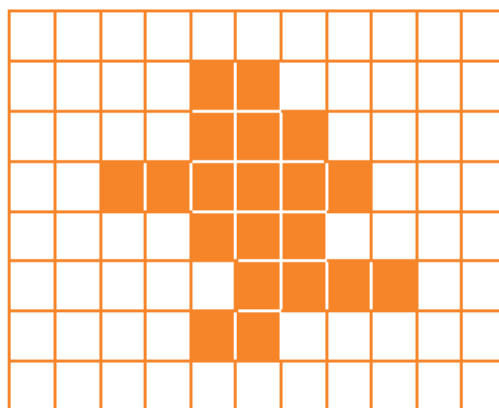
- Z ktorej krajiny sveta bolo na Slovensku najviac žiadostí o azyl v roku 2010?
- Znázornite údaje z tabuľky stĺpcovým diagramom.

TERORIZMUS

1. Pri odstraňovaní vojnových následkov pracuje protichemická jednotka. Na odstránenie chemickej látky, ktorá zamorila územie, je potrebná špeciálna chemikália, ktorá vystačí na 12 m^2 . Územie, ktoré bolo potrebné takýmto spôsobom vyčistiť, sa skladalo zo štvorcovej časti so stranou dlhou 6 metrov a obdĺžnikovej časti s dĺžkami strán 3 a 4 metrov. Koľko balení spomínanej chemikálie je potrebných na vyčistenie tohto územia?
2. Protichemická jednotka má za úlohu vykopať základy na plot okolo zamoreného územia. Pozemok má tvar štvorca so stranou dlhou 13 metrov. Deň predtým odmerali, že už vykopali 22 metrov. Koľko dní musia ešte kopať, ak denne vykopú kvôli zlým poveternostným podmienkam len 2 metre?
3. Vojenská celta má tvar obdĺžnika so stranami 20 a 40 dm. Vypočítajte, akú plochu ňou vieme prikryť. Výsledok uveďte v metroch štvorcových.
4. Plocha, na ktorej je postavený vojenský stan, má tvar obdĺžnika s obsahom 45 m^2 . Jedna strana stanu má dĺžku 300 cm. Vypočítajte, koľko metrov meria druhá strana.
5. Obvod hradných múrov mestečka, v ktorom vojaci musia nepretržite udržiavať pokoj medzi obyvateľmi, je 15,5 km. Dĺžka územia, ktoré je týmito hradbami vymedzené, je o 250 metrov dlhšia ako jeho šírka. Do polovice mesta už veliteľ nasadil hliadky. Koľko hliadok ešte musí nasadiť, ak jedna hliadka zvláda kontrolovať územie s rozlohou $0,25 \text{ km}^2$?
6. V tankovom múzeu vystavujú 3 sovietske tanky používané počas druhej svetovej vojny. Rozmery jednotlivých tankov sú uvedené v tabuľke. Najviac koľko trojíc týchto tankov by sa zmestilo do tohto múzea, ak je jeho rozloha 280 m^2 ?

Typ tanku	Obrázok	Dĺžka (v cm)	Šírka (v cm)	Výška (v cm)
T-34		675	300	245
KV - 2		680	332	328
T - 60		410	230	230

7. Obdĺžnikový pozemok bol rozdelený na štvorcové sektory. V niektorých štvorcových sektoroch boli uložené míny. Na ich odstránenie museli pyrotechnici preskúmať 40 sektorov. Päťinu z nich preskúmali, koľko je to sektorov?
8. Plukovník dostal nákres cvičiska, ktoré v skutočnosti zaberá plochu 125 m^2 . Je vytvorené zo zhodných štvorcov. Vypočítajte obvod jedného štvorca.
9. Okolo pozemku tvaru obdĺžnika vojaci osadili v rovnakej vzdialenosti od seba 27 stĺpov na osvetlenie. Vypočítajte vzdialenosť medzi stĺpmi, ak na spojenie stĺpov spotrebovali 567 metrov kábla.
10. Janka vystrihla z papiera pozdrav pre našich vojakov na misii, ktorý sa skladá z piatich štvorcov. Obvody štvorcov boli 24 cm, 8cm, 16 cm, 4cm a 4cm. Koľko centimetrov štvorcových mal celý Jankin pozdrav?

* príklad č. 8

Odpoveďový hárok

Príklad č.	Výsledok príkladu	Na čo by sa suma, ktorú ste vyrábali, v miliardách dolárov, mohla použiť:
1		Zastavenie odlesňovania
2		Zabránenie rozširovaniu AIDS
3		Zabránenie kyslým dažďom
4		Zabezpečenie zdravotnej starostlivosti
5		Odstránenie hladu a podvýživy
6		Zastavenie rozširovania ozónovej diery
7		Zastavenie pôdnej erózie
8		Odstránenie negramotnosti
9		Zabezpečenie prístreškov
10		Poskytnutie čistej a bezpečnej vody

DETSKÁ PRÁCA

Príloha 1 - Opis jednotlivých úloh

VÝROBCOVIA - Úlohou výrobcov je zabezpečiť dostatočný počet výrobkov, ktoré budú predávať obchodníkom. Kindervajcia výrobcovia vyrábajú tak, že do jogurtového obalu vložia kúsok čokolády, hračku a papierový návod, a potom to celé zabalia do alobalu/papiera. Komponenty/suroviny, ktoré k výrobe potrebujú získať prostredníctvom svojich nákupcov sú teda: vonkajší hliníkový obal, vnútorný plastový obal, čokoláda, hračka, papierový návod. Výrobcovia priamo komunikujú iba so svojimi nákupcami, od ktorých berú tovar na výrobu kindervajčiek, a s obchodníkmi, ktorým predávajú hotové kindervajcia za čo najvýhodnejšiu cenu. Výrobcovia inštruujú nákupcov v priebehu hry o tom, čo pre nich majú nakupovať.

NÁKUPCOVIA - Nákupcovia budú nakupovať komponenty/suroviny od predajcov za fiktívne peniaze čoko. Nákupcovia sa vždy musia rozhodnúť, ktorý ponúkaný tovar kúpia. Aby mali čo najväčší zisk, rozhodujú sa väčšinou pre lacnejší tovar a musia uvažovať aj o doprave. Nie vždy je však lacnejší výrobok výhodnejší... Zakúpený tovar odovzdávajú výrobcovi, ktorí z neho vyrobia kindervajičko. Snažia sa na každom výrobku zarobiť spolu s výrobcami, teda cena za komponenty na jedno vajičko by mala byť nižšia ako cena, za ktorú hotový produkt predávajú výrobcovia. O taktike, čo nakupovať, sa v priebehu hry radia so svojimi výrobcami, pričom ceny komponentov a dopravy nájdú v tabuľke predajných cien surovín a dopravy.

PREDAJCOVIA - Predajcovia ponúkajú komponenty/suroviny za čo najvyššiu cenu nákupcom tak, aby zarobili čo najviac. Môžu odkazovať na kvalitu výrobku (napríklad, že čokoláda z Bogoty je síce drahšia, ale kvalitnejšia a podobne). Ceny svojich surovín nájdú v tabuľke nákupných cien surovín a dopravy.

OBCHODNÍCI - Obchodníci chcú kupovať iba také kindervajcia, ktoré budú spĺňať ich požadované kritériá čo najvyššej kvality (kindervajičko je úplné len vtedy, ak obsahuje všetky zložky: vonkajší hliníkový obal, vnútorný plastový obal, čokoládu, hračku, papierový návod) a čo najlepšej ceny. Vyjednávajú iba s výrobcami.

Príloha 2

Materiál a mesto výrobcu	Cena	Doprava do Bostonu	Doprava do Rio de Janeiro
Plastové vajičko / Los Angeles	6 čoko	1 čoko	2 čoko
Plastové vajičko / Mexico City	8 čoko	2 čoko	1 čoko
Čokoláda / Bogota	5 čoko	2 čoko	1 čoko
Čokoláda / Chicago	3 čoko	2 čoko	3 čoko
Papier s tlačou / New York	1 čoko	1 čoko	2 čoko
Papier s tlačou / Dallas	1 čoko	1 čoko	1 čoko
Obal hliníkový / Detroit	3 čoko	2 čoko	1 čoko
Obal hliníkový / Buenos Aires	4 čoko	2 čoko	1 čoko
Hračka / Philadelphia	15 čoko	1 čoko	1 čoko
Hračka / Brasília	15 čoko	2 čoko	1 čoko

Tabuľka nákupných cien surovín a dopravy

PRIATEĽSTVO

Favela v Rio de Janeiro

Volám sa Enrico a vo favele v Riu de Janeiru som sa už narodil. Moji rodičia prišli do mesta s vidinou získania práce, ale nepodarilo sa. Ako žijeme? Tak náš dom, teda izba, má štyri steny a posteľ. S kamarátmi veľmi radi hrávame futbal. Na ihrisko však chodíme ďalej, pretože naše domy sú postavené na strmých úbočiach. Inde miesto nebolo. Môjho otca najviac trápí problém s pitnou vodou. Častokrát nám praská potrubie, ktoré nám znečistí pitnú vodu. Okrem toho je v našej štvrti veľká kriminalita. Skoro na každej ulici sa predávajú drogy, časté sú zrážky medzi miestnymi gangmi a políciou. Ja však nesmútim, teším sa z futbalu s kamarátmi. Chcel by som byť slávnym futbalistom.

Úlohy a otázky pre skupinu:

- Aké prekážky môže mať Enrico pri dosahovaní svojho cieľa?
- Kto žije vo favele? K čomu by ste prirovnali život vo favele?
- Skúste na internete nájsť pozitívny príklad brazílskeho futbalistu, ktorý sa vypracoval z favele do národného tímu. Predstavte jeho príbeh zvyšným skupinám.

Geto v USA

Volám sa Josh a žijem v štvrti na okraji New Yorku. Mal som troch súrodencov. Môjho brata zastrelili pri prestrelke v meste. S kamarátmi sa zaplietol do pouličnej bitky s iným gangom. V noci je u nás veľmi nebezpečné vychádzať von. Tak som sa stal najstarším ja. Musím sa postarať o mladších súrodencov. Mama pracuje celé dni a a často aj v noci. Do školy chodím len ak musím. Nudí ma to tam. Na čo mi to bude? Ja už viem, čo chcem robiť. Baví ma hudba. Rap, to je moje. Vyjadrovať svoje pocity prostredníctvom hudby, to je môj štýl.

Úlohy a otázky pre skupinu:

- Poznáte raperov, ktorí vyrastali v gete? Ak áno, skúste vyhľadať hudobný videoklip, ktorý predstavíte zvyšným skupinám. Preložte text. O čom je?
- S akými problémami sa najčastejšie stretávajú ľudia žijúci v gete? Popíšte tieto problémy.
- Poznate filmy, ktoré popisujú situáciu v gete? Aké, o čom sú?

Slum v Afrike

Volám sa Upendo, mám 14 rokov a žijem v druhom najväčšom slume na svete Kibera v Keni. Keď som bola malá, pamätám si, ako sme sa so súrodencami hrali vonku. Boli to krásne časy. Zrazu sa však všetko zmenilo. Nechápala som prečo. Ocitli sme sa s bratom na ulici. Ako nám to mohli rodičia urobiť? Neskôr som pochopila, že nemali peniaze na to, aby sa o nás postarali. Potulovali sme sa dlhé noci a dni po uliciach mesta. Po pár týždňoch sa však veci zmenili. Na ulici nás našli dobrí ľudia a odvtedy pomáhame u nich v dome. A každé ráno chodíme pracovať aj na trh, aby sme aj my niečím prispeli. Vo voľnom čase sa zapájame do projektov organizácií, hráme futbal a fotíme. Nie sme síce s rodinou, ale aspoň máme strechu nad hlavou a teplé jedlo.

Úlohy a otázky pre skupinu:

- Navštívte webovú stránku www.mysakenya.org
- Čomu sa venuje táto organizácia, popíšte jej aktivity. Ako tieto aktivity pomáhajú miestnym deťom?
- Aké sú najčastejšie problémy detí v slume?

Osada na Slovensku

Volám sa Emo a žijem v rómskej osade v blízkosti Stropkova. Napriek skromným podmienkam, v ktorých vyrastám, mám veľký záujem o vzdelávanie. Baví ma štúdium jazykov. Učím sa angličtinu, nemčinu a francúzštinu. Mojim snom je vyštudovať na vysokej škole prekladateľstvo a tlmočníctvo alebo psychológiu. Moja kamarátka Anička mi v jednej televíznej relácii vysnívala vzdelávanie v angličtine. To som ešte netušil, že sa dostanem priamo do New Yorku. Pomáhal som v jednom hoteli. Vítal som hostí, nosil batožinu. O pár týždňov ma čaká ďalší pobyt.

Úlohy a otázky pre skupinu:

Tento príbeh je reálny. Skúste vyhľadať tohto chlapca (vystúpil v relácii Modré z neba)

- Aké sú najčastejšie problémy ľudí žijúcich v rómskych osadách?
- Skúste nájsť úspešné projekty pre Rómov, ktoré robia naše organizácie. Tip – môžete sa pozrieť na stránky organizácií Človek v tísni – Slovensko alebo Nadácia Milana Šimečku.
- Poznáte rómske osobnosti na Slovensku? Vymenujte aspoň tri (napr. zo Superstar a podobne).

Tajničky

A

1					F										
2				K											
3	O														
4				Y											
5				H											
6			K												

- polostrov na JV USA
- rozlohou najväčší štát Ameriky
- Jamajka je
- najstarší nár. park v Amerike
- filmové ateliéry v USA
- ostrov v Karibiku

B

1			N												
2			W												
3					P										
4						T									
5			M												
6	L														

- vodopády medzi USA a Kanadou
- hlavné mesto USA
- štát v Južnej Amerike
- mesto v Kanade
- Buenos Aires je ____
- polostrov v Severnej Amerike

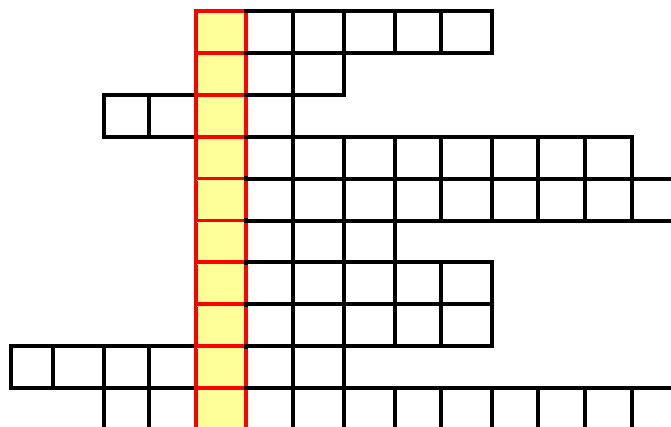

C

1			S												
2		G													
3	K														
4			M												

- mesto v Brazílii
- ostrovy pri Amerike, ktorými prechádza rovník
- štát v Južnej Amerike
- rieka vlievajúca sa do Mississippi

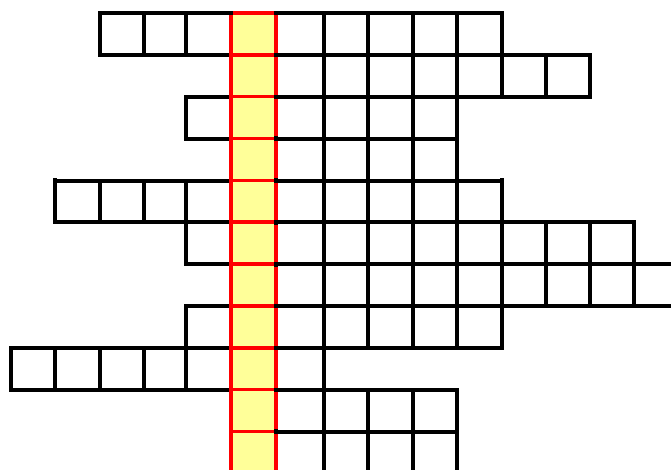

Zadanie

1. Mesto na Záhorí
2. Skratka Tomáša
3. Dopravná značka pre zastavenie
4. Autor Pytagorovej vety
5. Vyhynutý jašter
6. Žije vo vode
7. Chemický prvok OS
8. Veľmi múdry človek
9. Kúpeľné mesto na Záhorí
10. Otrasy zeme

Zadanie

1. Podstatný znak veci je
2. Ten kto predáva
3. Potvrdenie o niečom
4. To čo kupujeme
5. Údaj o niečom
6. Verejné vyhlásenie
7. Knižnica inak
8. Reklamný pútač
9. Súhrn vlastností predmetu
10. Náuka o morálke
11. Plurál slova človek

POUŽITÁ LITERATÚRA:

COMPASS – Príručka pre výchovu k ľudským právam, Rada Európy 2001

BARŠA, P: Politické teórie multikulturizmu. Brno:CDK, 1999.

MISTRÍK, E: Slovenská kultúra v multikulturalizme. NITRA 2005.

<http://www.varianty.cz/index.php?id=16&item=58>

<http://www.clovekvohrozeni.sk/sk/>